

Motion till riksdagen 2010/11:Ju270

av **Maria Lundqvist-Brömster (FP)**

Hatbrott och hedersrelaterade brott mot hbt-personer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade kunskaper inom rättsväsendet om brott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens information till brottsoffer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av tillämpningen av den särskilda åtalsregel som gäller ärekränkingsbrott med hatmotiv.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser mot våld i samkönade relationer samt hedersrelaterade brott riktade mot homosexuella, bisexuella och transpersoner.

Motivering

Det är oacceptabelt att våld, hot och diskriminering mot homosexuella, bisexuella och transpersoner är vardagliga företeelser. Förtrycket tar sig många uttryck, alltifrån nedsättande omdömen till hot, misshandel och till och med mord. Tidigare studier har pekat på att ungefär var fjärde homo- eller bisexuell person vid minst ett tillfälle har utsatts för brott på grund av sin sexuella läggning. En betydande andel av de anmälda hatbrotten har också homofobiska motiv. Att människor utsätts för brott på grund av sin kärlek eller könsidentitet kan aldrig accepteras.

Som hatbrott räknas brottslighet som helt eller delvis begås för att kränka offret för att han eller hon har en viss hudfärg, religion, sexuell läggning osv. Hatbrott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner måste beivras med

Fel! Okänt namn på

samma kraft som andra hatbrott. Ändå visar gjorda utredningar från Brottsförebyggande rådet på stora brister i rättsväsendets insatser mot hatbrotten.

Det som främst behövs är inte ändrade lagar utan ökade kunskaper och bättre rutiner inom rättsväsendet. Mycket tyder på att vissa utredningar skulle bli effektivare med speciella utredare som har kännedom om homo- och bisexuellas situation. I dag finns inom polismyndigheterna särskilda kontaktpersoner för hatbrott, men inga särskilda utredare. Polisen och övrig personal inom rättsväsendet bör även få ökade kunskaper om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation.

Sedan 1994 är det en försvårande omständighet om syftet med brottet är att kränka en person grundat på tillhörighet till folkgrupp m.m. (brottsbalken 29 kap. 2 § första stycket 7). År 2002 förtydligades också att bestämmelsen även gäller hatbrott med anspelning på offrets sexuella läggning. Däremot ingår könsidentitet inte i den explicita uppräkningslistan. Studier från Brottsförebyggande rådet visar dock att denna s.k. straffskärpningsbestämmelse bara använts i vart sjunde rättsfall där den kunnat användas. Det är helt oacceptabelt att så är fallet. Dessa brister innebär samtidigt att samhället sänder ut signaler om att hot och våld mot hbt-personer, trots gällande lag, inte är så farligt. Det behöver göras en rejäl uppräckning av rättsväsendets kunskaper, inom både polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet och kriminalvården. Särskilda utredare bör handlägga hatbrott i polismyndigheterna. Kunskaperna får dock inte stanna hos enskilda personer utan måste nå ut i organisationerna.

Rutinerna vid brottsanmälningar måste också bli bättre och en särskild kod för hatbrott bör införas i polisens datoriserade anmälningsystem. Polisen är skyldig att informera brottsoffer om att de, om de så önskar, kan erbjudas hjälp av brottsofferjourer eller andra instanser. I praktiken fungerar denna informationsgivning ojämnt, och det finns också skäl att anta att informationen, när den ges, normalt endast handlar om jourer i den egna kommunen eller trakten. Samtidigt finns det en särskild brottsofferjour i Stockholm med inriktning på homosexuella, bisexuella och transpersoner och som kan erbjuda unik hjälp till personer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning. På samma sätt finns det ju också brottsofferjourer med särskild etnisk eller språklig profil. Regeringen bör på lämpligt sätt agera för att förbättra polisens information till brottsoffer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.

Även kontakterna mellan polisen och frivilligorganisationer behöver öka. I dag är det bara i vart femte närpolisområde som det förekommer sådana kontakter, och det sker då främst med invandrarföreningar, muslimska församlingar m.m. Föreningar för homosexuella, bisexuella och transpersoner tappas ofta bort. Ett rimligt mål är att det inom de närmaste fyra åren etableras fortlöpande kontakter mellan polisen och frivilligorganisationer i alla närpolisområden i hela landet, inklusive föreningar för homosexuella, bisexuella och transpersoner där så är relevant. Huvudregeln vid ärekränkingsbrott (dvs. förtal och förolämpning) är att det endast är den målsägande själv som kan väcka åtal. När det gäller brott där ärekränkningen anspelar på personens homosexuella läggning (eller ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse) har dock åklagare möjlighet att åtala om det av särskilda

skäl anses påkallat från allmän synpunkt. Denna möjlighet finns för att statsmakten skall kunna ingripa även mot denna typ av hatbrott, men i praktiken är det mycket tveksamt om möjligheten utnyttjas. Regeringen bör ta initiativ till en översyn av rättsväsendets tillämpning av åtalsbestämmelsen i brottsbalken 5 kap. 5 § vad gäller hatbrott. I samband med översynen bör paragrafen också breddas till att omfatta förolämpning med anspelning på sexuell läggning (alltså homo-, bi- eller heterosexuallitet) samt könsidentitet och könsidentitetssuttryck (t.ex. transvestism eller transsexualism).

Insatser mot hedersrelaterade brott och våld i samkönade relationer

Det patriarkalt färgade våldet mot familjemedlemmar som bryter könsrollsmönstren drabbar inte bara unga kvinnor som själva vill välja en man att leva tillsammans med. Det förekommer också att s.k. hedersbrott riktar sig mot familjemedlemmar som väljer att öppet stå för sin homosexualitet eller kanske sin transsexualism. Detta är en lika allvarlig kränkning av individens rättigheter som all annan hedersrelaterad brottslighet. Behovet av stöd och hjälp från myndigheterna, t.ex. i form av adekvata åtgärder från skolans sida eller skyddat boende för ungdomar som hotas av sina familjer, är också det samma.

Kvinnor eller män som lever i samkönade förhållanden drabbas av allt att döma av partnerrelaterat våld i samma utsträckning som kvinnor som lever i förhållanden med män. Att döma av det utrymme våld inom samkönade parrelationer har fått i t.ex. massmedier förekommer inte något sådant våld alls. Tyvärr överensstämmer inte denna bild med verkligheten, vilket bl.a. uppmärksammas i skriften *Kvinna slår kvinna*, man slår man från Nationellt råd för kvinnofrid. Det samkönade partnervåldet följer samma mönster som råder inom olikkönade parförhållanden med en blandning av kontroll, hot och terror och förlöjligande utöver det fysiska våldet. Dessutom kan ett antal särskilda faktorer förstärka den drabbades motstånd mot att söka hjälp eller göra en polisanmälan, t.ex. rädsla för att möta förakt eller oförstående från omgivningen på grund av den sexuella läggningen.

Av denna orsak är regeringens nationella handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor, våld i samkönade relationer och hedersrelaterade brott mycket betydelsefull. I handlingsplanen har våld i samkönade relationer och det hedersrelaterade våldet mot hbt-personer på ett förtjänstfullt sätt uppmärksammas och integrerats. Regeringen bör nu uppmärksamt följa myndigheters och andra parter förverkligande av handlingsplanens intentioner, så att inte frågor kring våld i samkönade relationer och hedersrelaterade brott på grund av en människas sexuella läggning eller könsidentitet tappas bort i genomförandefasen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 26 oktober 2010

Maria Lundqvist-Brömster (FP)